। श्रीकृष्णः ।

“पञ्चगीतानि”

महिषीगीत, वेणुगीत, गोपीगीत, युगलगीत

अने

भ्रमरगीत.



છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

શા. વિઠ્ઠલદાસ મોતીચંદ

મુ. માંગરોલ બન્દર (કાઠિયાવાડ)

અમૂલ્ય

१४२३०

श्रीवल्लभाब्द ४४९.　　　प्रति १०००　　　सं. १९८४.

धी गुजरात प्रि. प्रेसमां शाह सोमालाल मंगळदासे छाप्युं,
ठे. पांचकुवा चार रस्ता—**अमदावाद.**

સમર્પણ.

तत्कुरुष्व मदर्पणम्

गीता—

શ્રી મદનમોહનસેવૈકપરાયણ શ્રીવાગધીશ-પ્રકટિતભક્તિમાર્ગરક્ષણપરાયણ, અશરણશરણ, નિજ નિઃસાધન દાસજનને અભયદાન કરનાર જીર્ણ-દુર્ગનિવાસી ગુરુદેવ શ્રીગોકુલેશજી મહારાજના જન્મોત્સવ પ્રસંગે આ લઘુ ત્રીજું પુસ્તક પુનઃ સવિનય તેઓના કરકંજમાં સાદર અર્પણ કરું છું. સંવત ૧૯૮૪ ના આષાઢ વદિ ૧.

લિ૦ સેવક,

વિઠ્ઠલદાસ.

તા. ક. આ પુસ્તક સીલીકમાં હશે ત્યાં સુધી અધિકારી વૈષ્ણવને ભેટ આપવામાં આવશે. બહાર ગામથી મંગાવનારે બે પૈસાની ટીકીટ બીડવી.

ભગવદીયોને વિનતિ—

આ પુસ્તકનો ઉપયોગ કરી પ્રભુમાં ચિત્તનો નિરોધ કરવા વિનતિ છે. તેવાઓએજ આ પુસ્તકની માગણી કરવી.

લિ.

વિઠ્ઠલદાસ.

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः।

श्रीकृष्णाय नमः।

पञ्चगीत.

શ્રીમદ્‌ભાગવતમાં અવગાહન કરનાર આ પાંચ ગીતોના નામથી કોણ અજ્ઞાત હોય? આ ગીતો શ્રીભાગવત દશમ પૂર્વાર્ધમાં વેણુગીત, ગોપીગીત, યુગલગીત, ભ્રમરગીત, એમ આવેલાં છે અને મહિષીગીત શ્રીભાગવત દશમ ઉત્તરાર્ધમાં આવેલ છે. આ ગીતો એટલે વ્રજભક્તો તથા મહારાણીઓના તીવ્ર વિરહાનુસન્ધાનનું આદર્શ મૂર્તિમત્ સ્વરૂપ.

શ્રીમદાચાર્યચરણો સંન્યાસનિર્ણય નામના ગ્રન્થમાં ભક્તિમાર્ગીય સંન્યાસમાં માત્ર ઉપરનું એકજ સાધન બતાવે છે, " भावो भावनया सिद्धः साधनं नान्यदिष्यते " ભાવ ભાવનાથી સિદ્ધ થાય છે, અન્ય સાધનની અપેક્ષા નથી " ભાવ " એટલે શું? તેના સમ્બન્ધમાં ટીકાકાર ગોસ્વામીશ્રી પુરુષોત્તમજી મહારાજ આજ્ઞા કરે છે કે–"भगवति परमा रतिर्भावः" શ્રીષડૈશ્વર્યસમ્પન્ન પ્રભુમાં સર્વોત્કૃષ્ટ રતિ તેને ભાવ એમ કહેવામાં આવે છે,–ઉપરના શ્લોકના પૂર્વાર્ધમાં ભાવસાધનમાં બે ગુરુઓ શ્રી આચાર્યચરણોએ દર્શાવ્યા છે, " कौण्डिन्यो गोपिकाः प्रोक्ता गुरवः साधनञ्च तत् " કૌંડિન્ય ઋષિ (અનન્તની કથામાં જેનું વૃત્તાન્ત આવે છે તે) અને ગોપિકાઓ તેજ ગુરુઓ અને તેઓએ કર્યું તેજ સાધન, અત્ર અનન્તની કથાવાળા કૌંડિન્ય ઋષિનો નામ નિર્દેશ છે એમ સંન્યાસનિર્ણય ઉપર ટીકા કરનાર સર્વનું મન્તવ્ય છે.

પણ શ્રી વિઠ્ઠલાત્મજ શ્રીવલ્લભજી મહારાજ અત્ર એવો અર્થ કરે છે કે–" कुण्डिने भवा कौण्डिनी, आद्यमहिषी तत्प्रधानत्वात् तस्या एव सर्वाविष्टत्वात् सर्वा एव महिष्यः कौण्डिन्यः कौण्डिन्यो गोपिका श्चेति" કુંડિન નગરમાં ઉત્પન્ન થએલ 'कौण्डिनी' મુખ્ય પટરાણી શ્રીરુક્મિણીજી, સર્વ પટરાણીઓમાં તેનું મુખ્યત્વ હોવાથી તેમ સર્વ પટરાણીઓમાં તેઓજ આવિષ્ટ હોવાથી સર્વ મહિષીઓ 'कौण्डिन्यः' (प्र० ब०) કહેવાય આ મહિષીઓ મર્યાદાભક્તિમાર્ગનાં ગુરુઓ અને ગોપીજનો પુષ્ટિ ભક્તિમાર્ગનાં ગુરુઓ છે, અનન્તભક્ત કૌંડિન્ય કરતાં આ અર્થ વધારે યુક્તિયુક્ત ભાસે છે, કારણકે અત્ર ઉભય રીતિએ શ્રીસ્વામિનીઓનું ગુરુત્વ સિદ્ધ થાય છે. અને તે મારા નમ્ર વિચાર મુજબ પ્રશસ્ય છે શ્રીમહાચાર્યચરણોનો શો આશય હોય ? તે તો તેઓજ જાણે–

"कौण्डिन्यः" આ શબ્દથી જેઓના નામ નિર્દેશ છે તે મહિષીઓની આપના વિરહમાં શી સ્થિતિ હતી ? તે પ્રસંગ ઉપસ્થિત કરવાનું યોગ્ય લાગતાં સર્વ ગીતોમાં પ્રથમ મહિષીગીત ભાષાનુવાદિત સંગીત સાથે આપવામાં આવે છે, અને પછી શ્રીવજરત્નાઓનાં ચતુર્ગીતો સ્થળસંકોચથી મૂલમાત્ર મુદ્રિત કરવામાં આવ્યાં છે. આગળ પ્રસંગે તે પણ ભાષાનુવાદ સંગીત સહિત ભગવદિચ્છા હશે તો પ્રસિદ્ધ કરી શકાશે.

લિ.

શાસ્ત્રી કાશીરામ કરશનજી.
શ્રીમહાપ્રભૂત્સવ. સં. ૧૯૮૪.

श्रीकृष्णः ।

આરંભ-સંગીત.

સોરઠ.

भावो भावनया सिद्धः । એ સાધન એક સુસિદ્ધરે. ભા. ટેક.

સાધન અન્ય નથી તે સમ જગ,
આગમ નિગમ નિહાળી જુઓ સબ.
શ્રીવલ્લભવચન પ્રસિદ્ધ રે. ભા-૧.

कौण्डिन्यो गोपिकाः प्रोक्ता, गुरवः साधनश्च तत् ।
भावो भावनया सिद्धः साधनं नान्यदिष्यते ॥ भा-२.

"पञ्चगीतानि"

श्रीमाहिषीगीत.

उपक्रमः ।

कृष्णस्यैवं विहरतो गत्यालापेक्षितस्मितैः ।
नर्मकेलिपरिष्वङ्गैः स्त्रीणां किल हृता धियः ।
१०-९०-१३

ऊचुर्मुकुन्दैकधियो गिर उन्मत्तवज्जडम् ।
चिन्तयन्त्योऽरविन्दाक्षं तानि मे गदतः शृणु ।
१०-९०-१४

દુહા.

એમ વિહરતાં કૃષ્ણનાં ગતિ, ઇક્ષિત, સંલાપ
મન્દ હાસ પરિહાસ ને આલિંગન સૌ સાથ. ૧
તેથી મતિ મોહી રહી સૌ પટરાણી સાથ:
વિરહ થતાં વિહ્વલ બની કરે નાથની વાત ૨
મતિ એક ગોવિન્દમાં જડ સમ બોલે બોલ
સ્મરણ કરે કમળાક્ષનું તે સાંભળ અણમોલ ૩

ટીટોડી પ્રતિ–૧ મહિષ્ય ઊચુઃ । માલિની

कुररि ! विलपसि त्वं वीतनिद्रा न शेषे
स्वपिति जगति रात्र्यामीश्वरो गुप्तबोधः ।
वयमिव सखि ! कच्चिद् गाढनिर्भिन्नचेता
नलिननयन–हासोदारलीलेक्षितेन. ॥

૧૦–૯૦–૧૫

નૂર સારંગ.

હે ટીટોડી ! અમસમ કયમ તું કરુણ વિલાપ કરે છે–?
ડચકાં ભરતી (૨) કયમ તું બેન ! ફરી નિઃશ્વાસ ભરે છે, ટેક.
ગઇ શું નિદ્રા તારી ઊડી ? તું જાગે કાં ? પોઢયા પ્રભુજી,
રજની જગમાં જામી ઊંડી, હે ટીટોડી૦ ૧
સખી ! કમલનયનના હાસથકી, શું લીલોદાર કટાક્ષ થકી,
અમસમ ઘાયલ થઈ ચિત્ત થકી હે ટીટોડી૦ ૨

ચક્રવાકી પ્રાત–૨ ” વસન્તતિલકા.

नेत्रे निमीलयसि नक्तमदृष्टबन्धु-
स्त्वं रोरवीषि करुणं बत चक्रवाकि।
दास्यंगता वयमिवाच्युतपादजुष्टां,
किंवा स्रजं स्पृहयसे कबरेण वोढुम् ॥

૧૦-૯૦-૧૬

પહાડી કુમરી.

હે ચકવી ! અતિ કરુણ રુવે છે સખી !
નયન વીંચે છે પ્રિયને ન જોતી સખી ! ટેક.
દાસી અમસમ અચ્યુતમાલા,
અંબોડે ધરવા ચાહે સખી હે ચકવી૦ ૧

સમુદ્ર પ્રતિ-૩ „ ઉપજાતિ.

भोभोः सदा निष्टनसे उदन्वन् !
अलब्धनिद्रोऽधिगतप्रजागरः।
किंवा मुकुन्दापहृतात्म लाञ्छनः
प्राप्तां दशां त्वञ्च गतो दुरत्ययाम्

૧૦-૯૦-૧૭

કાફી.

હે સાગર નિત્ય કરે ખળભળાટ ! ટેક.
નથી આવતી નિદ્રા તુજને, તું જાગે દિન રાત.

શું ચોર્યા છે રત્નો તારાં, ગોવિન્દે કરી યાદ
દર્શાર્થે દુઃસહ પામી, નિત્ય કરે કકળાટ, હે સાગર૦ ૧

ચન્દ્ર પ્રતિ–૪ ,, વસન્તતિલકા.

त्वं यक्ष्मणा बलवतासि गृहीत इन्दो
क्षीणस्तमो न निजदीधितिभिः क्षिणोषि ।
कच्चिन्मुकुन्द गदितानि यथा वयं त्वं,
विस्मृत्य भोः स्थगितगीरुपलक्ष्यसे नः ॥

૧૦–૯૦–૧૮

જંગલો.

અહાયો ચન્દ્રમારે ! મહાબલ ! ક્ષય રોગે તું વારુ ?
ક્ષીણ થયો તું નિજ કિરણોથી, નહિ છેદે અન્ધારું અ૦ ટેક.
અમસમ શું ભૂલી વચનો તું, શ્રીગોવિન્દનાં ચારુ ?
સ્થિરવાણી ભાસે છે અમને, શું સંભારે પ્યારું ? અ૦ ૧

મલયપવન પ્રતિ–૫ ,, શ્લોક.

किन्त्वाचरितमस्माभिर्मलयानिल तेऽप्रियम् ।
गोविन्दापाङ्गनिर्भिन्ने, हृदीरयसि नः स्मरम् ॥

૧૦–૯૦–૧૯

ગીતિ.

હે મલયાનિલ ! શું તો, કીધું બૂરું અમે મલી તારું, ?
શ્રીગોવિન્દકટાક્ષે, ભિન્ન હ્રુદયમાં પ્રેરે સ્મર વારુ !

મેઘ પ્રતિ–૬ ,, મન્દાક્રાન્તા

मेघ! श्रीमंस्त्वमसि दयितो यादवेन्द्रस्य नूनम्
श्रीवत्साङ्कं वयमिव भवान्ध्यायति प्रेमबद्धः ।
अत्युत्कण्ठः शबलहृदयोऽस्मद्विधो बाष्पधाराः
स्मृत्वा स्मृत्वा विसृजसि मुहुर्दुःखदस्तत्प्रसङ्गः॥

१०-९०-२०

સોરઠ.

મેઘ, તું યાદવેન્દ્રનો પ્યારો, નક્કી છે સુખ કરનારો મેઘ૦ ટેક.
શ્રીવત્સાંકનું ધ્યાન ધરે છે, પ્રેમબદ્ધ અમસમ થઈ રેછે,
વ્હાલો છે નન્દદુલારો, મેઘ૦ ૧
અતિ ઉત્કંઠિત તું દેખાતો, હૃદય ભરાણું ને અકળાતો,
સ્નેહ વધ્યો અતિ ઘાટો, મેઘ૦ ૨
અમસમ સંભારી સંભારી, હરદમ મૂકે અશ્રુવારિ,
તેનો પ્રસંગ દુખિયારો. મેઘ૦ ૩

કોયલ પ્રતિ-૭ ,, વૈતાલીય છન્દઃ

प्रियरावपदानि भाषसे,
मृतसञ्जीविकयानया गिरा ।
करवाणि किमद्य ते प्रियं,
वद मे वल्गितकण्ठ! कोकिल ।

१०-९०-२१

વસન્ત.

તું બોલ, બોલ, કોકિલ ! જરૂર, કલકંઠ ! નહિં થા દૂરદૂર, તું૦ ટેક.
કરતો પ્રિયના યશનુંજ ગાન, અમૃતસમવાણી બોલી આમ, તું. ૧
અમને જીવાડે તારી વાણ, કરીએ તારું શું શું કલ્યાણ ? તું. ૨

પર્વત પ્રતિ-૮ „ પુષ્પિતાગ્રા

न चलसि न वदस्युदारबुद्धे !
क्षितिधर ! चिन्तयसे महान्तमर्थम् ।
अपि बत वसुदेव-नन्दनाङ्घ्रिं,
वयमिव कामयसे स्तनैर्विधर्तुम् ।

१०-९०-२२

પહાડી.

ન ચાલે, ને ન બોલે, તું મહીધર એમ ભાસે,
વિચારે છે તું મોટા અર્થને ઉંડાણ સાથે. ન૦ ટેક.

શાખી

અમસમ શું આશ્ચર્યથી શૂર-પુત્ર-સુત-ચરણ,
સ્તન શિખરે ધરવા ચહે ઉદારમતિ ! ભૂધરણ. ન૦ ૧

નદીઓ પ્રતિ-૯ „ વસન્તતિલકા.

शुष्यद्ध्रदाः कृशतरा बत सिन्धुपत्न्यः
सम्प्रत्यपास्तकमलश्रिय इष्टभर्त्तुः ।

यद्वद्वयं यदुपतेः प्रणयावलोक-

मप्राप्य मुष्टहृदयाः पुरुकर्शिताः स्मः ॥

૧૦-૯૦-૨૩

સૂર સારંગ.

હે સાગરની વનિતાઓ ! સરિતાઓ ! અમ સમસમ છો તમો, ટેક.

સૂકાતાં-હ્રદ-હૃદયોવાળાં, દુર્બળ અંગો દીસે સારાં,

કયમ કમલો શુષ્ક થયાં પ્યારાં. હે સાગર૦ ૧

વ્હાલા ભર્ત્તા યદુવીર તણાં, પામી ન વિલોકન સ્નેહ ઘણાં,

બલહીન થયાં મન ચોરાણાં હે સાગર૦ ૨

હંસ પ્રતિ ૧૦ ,, શાર્દૂલવિક્રીડિતમ્ઃ

हंस ! स्वागतमास्यतां पिब पयो

ब्रूह्यङ्ग शौरेः कथाम्

दूतं त्वां नु विदाम कच्चिदजितः

स्वस्त्यास्त उक्तं पुरा ।

किंवा नश्चलसौहृदः स्मरति तं

कस्माद्भजामो वयम्

क्षौद्रालापय, कामदं श्रियमृते

सैवैकानिष्ठा स्त्रियाम् ॥

૧૦-૯૦-૨૪

બિહાગ

હંસ ! આવ્યો તું ભલે, સ્વાગત અમે કરિયે,
બેસ આસન પાન કર પયનું સુખે ધરિયે. ટેક.
કે કથા, હે અંગ ! શૌરિની વિચારી એ
દૂત તુંને જાણીએ, શ્રીકાન્તનો સાચે હંસ૦ ૧
જીતાય ના જે કોઇથી શ્રીજી કુશળ તો છે,
તે કહ્યું પહેલાંજ તેં આનન્દમાં તે છે. હંસ૦ ૨
અથવા ચલિતસ્નેહી અમોને શું સભારે છે ?
શા સારુ ભજીએ અમે ? જો તે વિસારે છે. હંસ૦ ૩
ક્ષોદ્ર ! તું બોલાવ શ્રીવિણ કામદાતાને
શ્રી રમામાં એક નિષ્ઠા પૂર્ણ એની છે. હંસ૦ ૪

શ્લોકઃ

इतीदृशेन भावेन कृष्णे योगेश्वरेश्वरे ।
क्रियमाणेन माधव्यो लेभिरे परमां गतिम् ॥

૧૦-૧૦-૨૫

દુહો.

યોગેશ્વરના ઇશમાં કૃષ્ણચન્દ્રમાં તેમ;
ભાવ કરી પટરાણીઓ, પામ્યાં પ્રભુપદ ક્ષેમ.

ઇતિમહિષીગીત પૂર્ણ.

અનુવાદકઃ-કાશીરામ કરસનજી શાસ્ત્રી.
અ૦ જા૦ શ્રીમાં૦ વે૦ સુ૦ પાઠશાળા.

अथ वेणुगीतम्।

श्रीशुक उवाच।

શ્લોકઃ

ઇત્થં શરત્સ્વચ્છજલં પદ્માકરસુગન્ધિના ।।
ન્યવિશદ્વાયુના વાતં સગોગોપાલકોઽચ્યુતઃ ।। ૧ ।।

પુષ્પિતાગ્રા.

કુસુમિતવનરાજિશુષ્મિભૃંગ-
દ્વિજકુલઘુષ્ટસરઃસરિન્મહીધ્રમ્ ।।
મધુપતિરવગાહ્ય ચારયન્ ગાઃ
સહપશુપાલબલશ્ચુકૂજ વેણુમ્ ।। ૨ ।।

શ્લોકઃ

તદ્વ્રજસ્ત્રિય આશ્રુત્ય વેણુગીતં સ્મરોદયમ્ ।।
કાશ્ચિત્પરોક્ષં કૃષ્ણસ્ય સ્વસખીભ્યોઽન્વવર્ણયન્ ।। ૩ ।।
તદ્વર્ણયિતુમારબ્ધાઃ સ્મરન્ત્યઃ કૃષ્ણચેષ્ટિતમ્ ।।
નાશકન્ સ્મરવેગેન વિક્ષિપ્તમનસો નૃપ ।। ૪ ।।

મન્દાક્રાન્તા.

બર્હાપીડં નટવરવપુઃ કર્ણયોઃ કર્ણિકારં,
વિભ્રદ્વાસઃ કનકકપિશં વૈજયન્તીં ચ માલામ્ ।।
રન્ધ્રાન્વેણોરધરસુધયા પૂરયન્ગોપવૃન્દૈ-
ર્વૃન્દારણ્યં સ્વપદરમણં પ્રાવિશદ્ગીતકીર્તિઃ ।। ૫ ।।
ઇતિ વેણુરવં રાજન્ સર્વ-ભૂતમનોહરમ્ ।।
શ્રુત્વા વ્રજસ્ત્રિયઃ સર્વા વર્ણયન્ત્યોઽભિરેભિરે ।। ૬ ।।

વસન્તતિલકા.

ગોપ્ય ઊચુઃ

અક્ષણ્વતાં ફલમિદં ન પરં વિદામઃ
સખ્યઃ પશૂનનુ વિવેશયતોર્વયસ્યૈઃ ।।
વક્ત્રં વ્રજેશસુતયોરનુવેણુજુષ્ટં
યૈર્વા નિપીતમનુરક્તકટાક્ષમોક્ષમ્ ।। ૭ ।।
ચૂતપ્રવાલબર્હસ્તબકોત્પલાબ્જ-
માલાનુપૃક્તપરિધાનવિચિત્રવેષૌ ।।
મધ્યે વિરેજતુરલં પશુપાલગોષ્ઠયાં
રંગે યથા નટવરૌ ક્વચ ગાયમાનૌ ।। ૮ ।।
ગોપ્યઃ કિમાચરદયં કુશલં સ્મ વેણુ-
ર્દામોદરાધરસુધામપિ ગોપિકાનામ ।।
ભુંક્તે સ્વયં યદવશિષ્ટરસં હ્રદિન્યો
હૃષ્યત્ત્વચોઽશ્રુ મુમુચુસ્તરવો યથાર્યાઃ ।। ૯ ।।
વૃન્દાવનં સખિ ભુવો વિતનોતિ કીર્તિં
યદ્દેવકીસુતપદામ્બુજલબ્ધલક્ષ્મિ ।।
ગોવિન્દવેણુમનુ મત્તમયૂરનૃત્યં
પ્રેક્ષ્યાદ્રિસાન્વપરતાન્યસમસ્તસત્વમ્ ।। ૧૦ ।।
ધન્યાઃ સ્મ મૂઢમતયોઽપિ હરિણ્ય એતા
યા નન્દનન્દનમુપાત્તવિચિત્રવેષમ્ ।।
આકર્ણ્ય વેણુરણિતં સહકૃષ્ણસારાઃ
પૂજાં દધુર્વિરચિતાં પ્રણયાવલોકૈઃ ।। ૧૧ ।।

કૃષ્ણં નિરીક્ષ્ય વનિતોત્સવરૂપશીલં
શ્રુત્વા ચ તત્ક્વણિતવેણુવિચિત્રગીતમ્ ॥
દેવ્યો વિમાનગતયઃ સ્મરનુન્નસારા
ભ્રશ્યત્પ્રસૂનકબરા મુમુહુર્વિનીવ્યઃ ॥ ૧૨ ॥
ગાવશ્ચ કૃષ્ણમુખનિર્ગતવેણુગીત
પીયૂષમુત્તભિતકર્ણપુટૈઃ પિબન્ત્યઃ ॥
શાવાઃ સ્નુતસ્તનપયઃકવલાઃ સ્મ તસ્થુ-
ર્ગોવિન્દમાત્મનિ દશાશ્રુકલાઃ સ્પૃશન્ત્યઃ ॥ ૧૩ ॥
પ્રાયો બતામ્બ વિહગા મુનયો વનેઽસ્મિન્
કૃષ્ણેક્ષિતં તદુદિતં કલવેણુગીતમ્ ॥
આરુહ્ય યે દ્રુમભુજાન્ રુચિરપ્રવાલાન્
શૃણ્વન્ત્યમીલિતદૃશો વિગતાન્યવાચઃ ॥ ૧૪ ॥
નદ્યસ્તદા તદુપધાર્ય મુકુન્દગીત-
માવર્તલક્ષિતમનોભવભગ્નવેગાઃ ॥
આલિંગનસ્થગિતમૂર્મિભુજૈર્મુરારે-
ર્ગૃહ્ણન્તિ પાદયુગલં કમલોપહારાઃ ॥ ૧૫ ॥
દૃષ્ટ્વાતપે વ્રજપશૂન્ સહરામગોપૈઃ
સંચારયન્તમનુવેણુમુદીરયન્તમ્ ॥
પ્રેમપ્રવૃદ્ધ ઉદિતઃ કુસુમાવલીભિઃ
સખ્યુર્વ્યધાત્સ્વવપુષામ્બુદ આતપત્રમ્ ॥ ૧૬ ॥
પૂર્ણાઃ પુલિન્દ્ય ઉરુગાયપદાબ્જરાગ-
શ્રીકુંકુમેન દયિતાસ્તનમણ્ડિતેન ॥

તદ્દર્શનસ્મરરુજસ્તૃણરૂષિતેન
લિમ્પન્ત્ય આનનકુચેષુ જહુસ્તદાધિમ્ ॥ ૧૭ ॥

હન્તાયમદ્રિરબલા હરિદાસવર્યો
યદ્રામકૃષ્ણચરણસ્પર્શપ્રમોદઃ ॥
માનં તનોતિ સહગોગણયોસ્તયોર્યત્
પાનીયસૂયવસકન્દરકન્દમૂલૈઃ ॥ ૧૮ ॥

ગાગોપકૈરનુવનં નયતોરુદાર-
વેણુસ્વનૈઃ કલપદૈસ્તનુભૃત્સુસખ્યઃ ॥
અસ્પન્દનં ગતિમતાં પુલકસ્તરૂણાં
નિર્યોગપાશકૃતલક્ષણયોર્વિચિત્રમ્ ॥ ૧૯ ॥

એવંવિધા ભગવતો યા વૃન્દાવનચારિણઃ ॥
વર્ણયન્ત્યો મિથો ગોપ્યઃ ક્રીડાસ્તન્મયતાં યયુઃ ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતે મહાપુરાણે દશમસ્કન્ધે પૂર્વાર્ધે
વેણુગીતં નામ એકવિંશોઽધ્યઃ

॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

अथ

। गोपीगीतम् ।

ગોપ્ય ઊચુઃ લલિતછન્દ.

જયાત તેઽધિકં જન્મના વ્રજઃ શ્રયત ઇન્દિરા શશ્વદત્ર હિ ॥
દયિત દૃશ્યતાં દિક્ષુ તાવકા-
સ્ત્વાય ધૃતાસવસ્ત્વાં વિચિન્વતે ॥ ૧ ॥

શરદુદાશયે સાધુજાતસત્સરસિજોદરશ્રીમુષા દૃશા ॥
સુરતનાથ તેઽશુલ્કદાસિકા વરદ નિઘ્નતો નેહ કિં વધઃ ॥ ૨ ॥

વિષજલાપ્યયાદ્વ્યાલરાક્ષસાદ્વર્ષમારુતાદ્વૈદ્યુતાનલાત્ ॥
વૃષમયાત્મજાદ્વિશ્વતોભયાદૃષભ તે વયં રક્ષિતા મુહુઃ ॥ ૩ ॥

ન ખલુ ગોપિકાનન્દનો ભવાનખિલદેહિનામન્તરાત્મદૃક્ ॥
વિખનસાઽર્થિતો વિશ્વગુપ્તયે સખ ઉદેયિવાન્સાત્વતાં કુલે ॥૪॥

વિરચિતાભયં વૃષ્ણિધુર્ય તે ચરણમીયુષાં સંસૃતેર્ભયાત્ ॥
કરસરોરુહં કાન્ત કામદં શિરસિ ધેહિ નઃ શ્રીકરગ્રહમ્ ॥ ૫ ॥

વ્રજજનાર્તિહન્વીરયોષિતાં નિજજનસ્મયધ્વંસનસ્મિત ॥
ભજ સખે ભવત્કિંકરીઃ સ્મ નો
જલરુહાનનં ચારુ દર્શય ॥ ૬ ॥

પ્રણતદેહિનાં પાપકર્શનં તૃણચરાનુગં શ્રીનિકેતનમ્ ॥
ફણિફણાર્પિતં તે પદામ્બુજં
કૃણુ કુચેષુ નઃ કૃન્ધિ હૃચ્છયમ્ ॥ ૭ ॥

મધુરયા ગિરા વલ્ગુવાકયયા બુધમનોજ્ઞયા પુષ્કરેક્ષણ ॥
વિધિકરીરિમા વીર મુહ્યતીરધરસીધુનાऽऽપ્યાયસ્વ નઃ ॥૮॥

તવ કથાऽમૃતં તપ્તજીવનં કવિભિરીડિતં કલ્મષાપહમ્ ॥
શ્રવણમંગલં શ્રીમદાતતં ભુવિ ગૃણન્તિ તે ભૂરિદા જનાઃ ॥૯॥

પ્રહસિતં પ્રિય પ્રેમવીક્ષણં વિહરણં ચ તે ધ્યાનમંગલમ્ ॥
રહસિ સંવિદો યા હૃદિ સ્પૃશઃ કુહક નો મનઃ ક્ષોભયન્તિ હિ ૧૦

ચલસિ યદ્વ્રજાચ્ચારયન્પશૂન્ નલિનસુન્દરં નાથ તે પદમ્ ।
શિલતૃણાઙ્કુરૈઃ સીદતીતિ નઃ કલિલતાં મનઃ કાન્ત ગચ્છતિ.૧૧

દિનપરિક્ષયે નીલકુન્તલૈર્વનરુહાનનં બિભ્રદાવૃતમ્ ॥
ઘનરજસ્વલં દર્શયન્મુહુર્મનસિ નઃ સ્મરં વીર યચ્છસિ ॥૧૨।

પ્રણતકામદં પદ્મજાર્ચિતં ધરણિમણ્ડનં ધ્યેયમાપદિ ॥
ચરણપઙ્કજં શન્તમં ચ તે રમણ નઃ સ્તનેષ્વર્પયાધિહન્ ૧૩।

સુરતવર્ધનં શોકનાશનં સ્વરિતવેણુના સુષ્ઠુ ચુમ્બિતમ્ ॥
ઇતરરાગવિસ્મારણં નૃણાં વિતર વીર નસ્તેऽધરામૃતમ્ ॥૧૪॥

અટતિ યદ્ભવાનહ્નિ કાનનં ત્રુટિર્યુગાયતે ત્વામપશ્યતામ્ ॥
કુટિલકુન્તલં શ્રીમુખં ચ તે જડ ઉદીક્ષતાં પક્ષ્મકૃદ્દૃશામ્ ॥૧૫॥

પતિસુતાન્વયભ્રાતૃબાન્ધવાનતિવિલંઘ્યતેऽન્ત્યચ્યુતાऽऽગતાઃ
ગતિવિદસ્તવોદ્ગીતમોહિતાઃ કિતવ યોષિતઃ કસ્ત્યજેન્નિશિ ૧૬॥

રહસિ સંવિદં હૃચ્છયોદયં પ્રહસિતાનનં પ્રેમવીક્ષણમ્ ॥
બૃહદુરઃશ્રિયો વીક્ષ્ય ધામ તે મુહુરતિસ્પૃહા મુહ્યતે મનઃ ૧૭॥
વ્રજવનૌકસાં વ્યક્તિરંગ તે વૃજિનહન્ત્ર્યલં વિશ્વમંગલમ્ ॥
ત્યજ મનાક્ ચ નસ્ત્વત્સ્પૃહાત્મનાં
સ્વજનહૃદ્રુજાં યન્નિષૂદનમ્ ॥ ૧૮ ॥

વસન્ત તિલકા.

યત્તે સુજાતચરણામ્બુરુહં સ્તનેષુ
ભીતાઃ શનૈઃ પ્રિય દધીમહિ કર્કશેષુ ॥
તેનાટવીમટસિ તદ્વ્યથતે ન કિંસ્વિત્
કૂર્પાદિભિર્ભ્રમતિ ધીર્ભવદાયુષાં નઃ ॥ ૧૯ ॥

॥ શ્રીશુક ઉવાચ ॥

ઇતિ ગોપ્યઃ પ્રગાયન્ત્યઃ પ્રલપન્ત્યશ્ચ ચિત્રધા ॥
રુરુદુઃ સુસ્વરં રાજન્કૃષ્ણદર્શનલાલસાઃ ॥ ૨૦ ॥
તાસામાવિરભૂચ્છૌરિઃ સ્મયમાનમુખામ્બુજઃ ॥
પીતામ્બરધરઃ સ્રગ્વી સાક્ષાન્મન્મથમન્મથઃ ॥ ૨૧ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતાન્તર્ગત-ગોપીગીતં સમાપ્તમ્ ॥૨॥

युगलाश्रयाय नमः

अथ

युगलगीतम् ॥

॥ શ્રીશુક ઉવાચ ॥

ગોપ્યઃ કૃષ્ણે વનં યાતે તમનુદ્રુતચેતસઃ ॥
કૃષ્ણલીલાઃ પ્રગાયન્ત્યો નિન્યુર્દુઃખેન વાસરાન્ ॥ ૧ ॥

॥ ગોપ્ય ઊચુઃ ॥ સ્વાગતા—

વામબાહુકૃતવામકપોલો વલ્ગિતભ્રુરધરાર્પિતવેણુમ્ ॥
કોમલાઙ્ગુલિભિરાશ્રિતમાર્ગં ગોપ્ય ઈરયતિ યત્ર મુકુન્દઃ ૨॥

વ્યોમયાનવનિતાઃ સહસિદ્ધૈર્વિસ્મિતાસ્તદુપધાર્ય સલજ્જાઃ ॥
કામમાર્ગણસમર્પિતચિત્તાઃ કશ્મલં યયુરપસ્મૃતનીવ્યઃ ॥૩॥

હન્ત ચિત્રમબલાઃ શ્રૃણુતેદં હારહાસ ઉરસિ સ્થિરવિદ્યુત્ ॥
નન્દસૂનુરયમાર્તજનાનાં નર્મદો યર્હિ કૂજિતવેણુઃ ॥૪॥

વૃન્દશો વ્રજવૃષા મૃગગાવો વેણુવાદ્યહૃતચેતસ આરાત ॥
દન્તદષ્ટકવલા ધૃતકર્ણા નિદ્રિતા લિખિતચિત્રમિવાસન્ ॥૫॥

બર્હિણસ્તબકધાતુપલાશૈર્બદ્ધમલ્લપરિબર્હવિડમ્બઃ
કર્હિચિત્સબલ આલિ સગોપૈર્ગાઃ સમાહ્વયતિ યત્ર મુકુન્દઃ॥૬॥

તર્હિ ભગ્નગતયઃ સરિતો વૈ તત્પદામ્બુજરજોનિલનીતમ્ ॥
સ્પૃહયતીર્વયમિવાબહુપુણ્યાઃ પ્રેમવેપિતભુજાઃસ્તિમિતાપઃ ॥૭॥

અનુચરૈઃ સમનુવર્ણિતવીર્ય આદિપૂરુષ ઇવાચલભૂતિઃ ॥
વનચરો ગિરિતટેષુ ચરન્તીર્વેણુનાઽઽહ્વયતિ ગાઃ સ યદા હિ ૮॥
વનલતાસ્તરવ આત્મનિ વિષ્ણું વ્યંજયન્ત્ય ઇવ પુષ્પફલાઢ્યા ।
પ્રણતભારવિટપા મધુધારાઃ પ્રેમહૃષ્ટતનવઃ સસૃજુઃ સ્મ ॥૯॥
દર્શનીયતિલકો વનમાલાદિવ્યગન્ધતુલસીમધુમત્તૈઃ ॥
અલિકુલૈરલઘુગીતમભીષ્ટમાદ્રિયન્યર્હિ સન્ધિતવેણુઃ ॥ ૧૦ ॥
સરસિ સારસહંસવિહંગાશ્ચારુગીતહૃતચેતસ એત્ય ॥
હરિમુપાસત તે યતચિત્તા હન્ત મીલિતદૃશો ધૃતમૌનાઃ ॥૧૧॥
સહબલઃ સ્રગવતંસવિલાસઃ સાનુષુ ક્ષિતિભૃતો વ્રજદેવ્યઃ ॥
હર્ષયન્યર્હિ વેણુરવેણ જાતહર્ષ ઉપરમ્ભતિ વિશ્વમ્ ॥ ૧૨ ॥
મહદતિક્રમણશંકિતચેતા મન્દમન્દમનુગર્જતિ મેઘઃ ॥
સુહૃદમભ્યવર્ષત્સુમનોભિશ્છાયયા ચ વિદધત્પ્રતપત્રમ્ ॥ ૧૩ ॥
વિવિધગોપચરણેષુ વિદગ્ધો વેણુવાદ્ય ઉરુધા નિજશિક્ષાઃ ॥
તવ સુતઃ સતિ યદાઽધરબિમ્બે દત્તવેણુરનયત્સ્વરજાતીઃ ॥૧૪॥
સ વનશસ્તદુપધાર્ય સુરેશાઃ શક્રશર્વપરમેષ્ઠિપુરોગાઃ ॥
કવય આનતકન્ધરચિત્તાઃ કશ્મલં યયુરનિશ્ચિતતત્વાઃ ॥૧૫॥
નિજપદાબ્જદલૈર્ધ્વજવજ્રનીરજાઙ્કુશવિચિત્રલલામૈઃ ॥
વ્રજભુવઃ શમયન્ખુરતોદં વર્ષ્મધુર્યગતિરીડિતવેણુઃ ॥૧૬॥
વ્રજતિ તેન વયં સવિલાસવીક્ષણાર્પિતમનોભવવેગાઃ ॥
કુજગતિં ગમિતા ન વિદામઃ કશ્મલેન વસનં કબરં વા ૧૭
મણિધરઃ ક્વચિદાગણયન્ગા માલયા દયિતગન્ધતુલસ્યાઃ ॥
પ્રણયિનોઽનુચરસ્ય કદાંઽસે પ્રક્ષિપન્ ભુજમગાયત યત્ર ॥૧૮॥

કણિતવેણુરવવઞ્ચિતચિત્તાઃ કૃષ્ણમન્વસત કૃષ્ણગૃહિણ્યઃ ॥
ગુણગણાર્ણમનુગત્ય હરિણ્યો ગોપિકા ઇવ વિમુક્તગૃહાશાઃ ૧૯

કુન્દદામકૃતકૌતુકવેષો ગોપગોધનવૃતો યમુનાયામ્ ॥
નન્દસૂનુરનઘે તવ વત્સો નર્મદઃ પ્રણયિનાં વિજહાર ॥૨૦॥

મન્દવાયુરુપવાત્યનુકૂલં માનયન્મલયજસ્પર્શેન ॥
બન્દિનસ્તમુપદેવગણા યે વાદ્યગીતબલિભિઃ પરિવવ્રુઃ ॥૨૧॥

વત્સલો વ્રજગવાં યદગધ્રો વન્દ્યમાનચરણઃ પથિ વૃદ્ધૈઃ ।
કૃત્સ્નગોધનમુપોહ્ય દિનાન્તે ગીતવેણુરનુગેડિતકીર્તિઃ ॥૨૨॥

ઉત્સવં શ્રમરુચાઽપિ દૃશીનામુન્નયન્ખુરરજશ્છુરિતસ્રક્ ॥
દિત્સયૈતિ સુહૃદાશિષ એષ દેવકીજઠરભૂરુડુરાજઃ ॥૨૩॥

મદવિઘૂર્ણિતલોચન ઈષન્ માનદઃ સ્વસુહૃદાં વનમાલી ॥
બદરપાણ્ડુવદનો મૃદુગણ્ડં મણ્ડયન્કનકકુણ્ડલલક્ષ્મ્યા. ॥૨૪॥

યદુપતિર્દ્વિરદરાજવિહારો યામિનીપતિરિવૈષ દિનાન્તે ॥
મુદિતવક્ત્ર ઉપયાતિ દુરન્તં મોચયન્વ્રજગવાં દિનતાપમ્ ॥૨૫॥

॥ શ્રીશુક ઉવાચ ॥

એવં વ્રજસ્ત્રિયો રાજન્ કૃષ્ણલીલાનુગાયતીઃ ॥
રેમિરેઽહસ્સુ તચ્ચિત્તાસ્તન્મનસ્કા મહોદયાઃ ॥૨૬॥

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતાન્તર્ગત–યુગલગીતં સમાપ્તમ ॥ ૩ ॥

श्रीभ्रमररूपाय नमः ॥

अथ

। भ्रमरगीतम् ।

" ગોપ્ય ઊચુઃ ।। માલિનીછન્દઃ

મધુપ કિતવબન્ધો મા સ્પૃશાંઘ્રિં સપત્ન્યાઃ,
કુચવિલુલિતમાલાકુંકુમશ્મશ્રુભિર્નઃ ।।
વહતુ મધુપતિસ્તન્માનિનીનાં પ્રસાદં,
યદુસદસિ વિડમ્બ્યં યસ્ય દૂતસ્ત્વમીદૃક્ ।। ૧ ।।
સકૃદધરસુધાં સ્વાં મોહિનીં પાયયિત્વા
સુમનસ ઇવ સદ્યસ્તત્યજેઽસ્માન્ભવાદૃક્ ।।
પરિચરતિ કથં તત્પાદપદ્મં તુ પદ્મા,
હ્યપિ બત હૃતચેતા ઉત્તમશ્લોકજલ્પૈઃ ।। ૨ ।।
કિમિહ બહુ ષડંઘ્રે ગાયસિ ત્વં યદૂના-
મધિપતિમગૃહાણામગ્રતો નઃ પુરાણમ્ ।।
વિજયસખ સખીનાં ગીયતાં તત્પ્રસંગઃ
ક્ષપિતકુચરુજસ્તે કલ્પયન્તીષ્ટમિષ્ટાઃ ।। ૩ ।।
દિવિ ભુવિ ચ રસાયાં કાઃ સ્ત્રિયસ્તદ્દુરાપાઃ
કપટરુચિરહાસભ્રૂવિજૃમ્ભસ્ય યાઃ સ્યુઃ ।।
ચરણરજ ઉપાસ્તે યસ્ય ભૂતિર્વયં કા
અપિ ચ કૃપણપક્ષે હ્યુત્તમશ્લોકશબ્દઃ ।। ૪ ।।
વિસૃજ શિરસિ પાદં વેદ્મ્યહં ચાટુકારૈ-
રનુનયવિદુષસ્તેઽભ્યેત્ય દૌત્યૈર્મુકુન્દાત્ ।।
સ્વકૃત ઇહ વિસૃષ્ટાપત્યપત્યન્યલોકા
વ્યસૃજદકૃતચેતાઃ કિં નુ સન્ધેયમસ્મિન ।। ૫ ।।

મૃગયુરિવકપીન્દ્રં વિવ્યધે લુબ્ધધર્મા
સ્ત્રિયમકૃતવિરૂપાં સ્ત્રીજિતઃ કામયાનામ્ ॥
બલિમપિ બલિમત્વાऽऽવેષ્ટયદ્ ધ્વાંક્ષવદ્ય-
સ્તદલમસિતસખ્યૈર્દુસ્ત્યજસ્તત્કથાર્થઃ ॥ ૬ ॥
યદનુચરિતલીલાકર્ણપીયૂષવિપ્રુટ્,
સકૃદદનવિધૂતદ્વન્દ્વધર્મા વિનષ્ટાઃ ॥
સપદિ ગૃહકુટુમ્બં દીનમુત્સૃજ્ય દીના
બહવ ઇહ વિહંગા ભિક્ષુચર્યાં ચરન્તિ ॥ ૭ ॥
વયમૃતમિવ જિહ્મવ્યાહૃતં શ્રદ્દધાનાઃ
કુલિકરુતમિવાજ્ઞાઃ કૃષ્ણવધ્વો હરિણ્યઃ ॥
દદૃશુરસકૃદેતત્તન્નખસ્પર્શતીવ્ર-
સ્મરરુજ ઉપમન્ત્રિન્ ભણ્યતામન્યવાર્તા ॥ ૮ ॥
પ્રિયસખ પુનરાગાઃ પ્રેયસા પ્રેષિતઃ કિં
વરય કિમનુરુન્ધે માનનીયોऽસિ મેઽઙ્ગ ॥
નયસિ કથમિહાસ્માન્ દુસ્ત્યજદ્વન્દ્વપાર્શ્વં,
સતતમુરસિ સૌમ્યશ્રીર્વધૂઃ સાકમાસ્તે ॥ ૯ ॥
અપિ બત મધુપુર્યામાર્યપુત્રોऽધુનાસ્તે
સ્મરતિ સપિતૃગેહાન્સૌમ્ય બન્ધૂંશ્ચ ગોપાન્ ॥
ક્વચિદપિ સ કથા નઃ કિંકરીણાં ગૃણીતે,
ભુજમગુરુસુગન્ધં મૂર્ધ્ન્યધાસ્યત્કદા નુ ॥૧૦॥

॥ શ્રીશુક ઉવાચ ॥

અથોદ્ધવો નિશમ્યૈવં કૃષ્ણદર્શનલાલસાઃ ॥
સાન્ત્વયન્પ્રિયસન્દેશૈર્ગોપીરિદમભાષત ॥ ૧૧ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્ભાગવતાન્તર્ગત ભ્રમરગીતં સમાપ્તમ્ ॥ ૪ ॥

પરિશિષ્ટ ૧.

श्रीगोकुलेन्दुर्जयति ।

કહત સખનસોં આઓ આઓ;
ઉદયો વ્રજ વૃન્દાવનકો શશી, આનન્દ મંગલ ગાઓ ગાઓ. ૧
કંચન-પટ મનિ માનેક ભૂષન, ભેટ અમોલિક લાઓ લાઓ;
શ્રીવિઠ્ઠલ ગિરિધરન પ્રગટ ભયે, દરસનકો તુમ જાઓ જાઓ. ૨

રાગ-બિલાવલ.

આયે દેવ વિમાનન ચઢ ચઢ,
માહા મહોત્સવ દરસ કરનકોં, એક એકતેં આગે બઢબઢ. ૧
બિન ગિરિધર ઇન સમ કોઉ નાહિ, ભલે કહો કછુ બાતેં ગઢગઢ;
સગુનદાસ પ્રભુ તુમ ચિરંજિયો, દે અસીસ મુનિ મંત્રન પઢપઢ.૨

રાગ-બિલાવલ.

ઠાડે વ્રજજન પોરિ પોરિ;
પૂછત આજ કાહા અદ્‌ભુત યહ, આનન્દ દેખિયત ઠોરિ ઠોરિ ૧
ધેનુ બચ્છ નગ સર વન ઉપવન, દ્રુમ ગહ્વર કુંજ ખોરિ ખોરિ;
શ્રીવિઠ્ઠલ ગિરિધર પુનિ પ્રગટે, યહ સુનિ નિકસી દોરિ દોરિ. ૨

ધોળ.

શ્રીગોકુલપતિ-ઘેર વધામણાંરે, સુખસાગર પ્રગટયા વ્રજનાથ.
સજી સિંગાર સકલ આનન્દથીરે, મલિયો નરનારીનો સાથ. ૧

જૂના પુસ્તક ઉપરથી લખેલ.

પ્રેમ પ્રકાશ પતાકાને ધ્વજારે, સુરજમુખી સજી સકલ સમાજ·
નાથ નિરખવા આવે ભાવથીરે, વાજે ઝાલર ઝાંઝ પખાજ. ૨
વાજે ઢોલ ને ભેરી દુન્દુભિરે, આનન્દ ઉમંગે સહુ મલી ગાય;
જામા ઝળકે પાઘ જરી તણીરે, કુંકુમ તિલક સહિત મુસકાય. ૩
કંઠાભરણ કરણ મોતી તણીરે, પોંચી મુદરી ઝળકે પાન;
પાછલ કલશ ધરી વ્રજસુન્દરીરે, રંગભર ગાવે મંગલ ગાન. ૪
ચાલ્યાં વલ્લભભવન સમાજથીરે, મંગલ સાજ લઇ કર થાર;
ગુણીજન જસ પ્રકાશ વિસ્તારતારે, બોલે બહુ વિધ છન્દ રસાલ. ૫
જય જય શબ્દ કરે સહુ જન મલીરે, નૃત્ય કરે મન અતિ ઉલ્લાસ;
પુષ્પ વધાવે ચડી પ્રાકારથીરે, જે બડભાગી પ્રેમપ્રકાશ. ૬
વિદ્યા શબ્દ કરે વિદ્યાર્થીરે, અતિ ઊંચે સૂર બાલકવૃન્દ;
બાલક વૃદ્ધ તરુણ નરનારીમાંરે, અનુપમ ઉપન્યો મહા આનન્દ. ૭
બેઠક સાન્નિધ્ય કલશ પધારિયારે, પૂજા અરપે વિવિધ પ્રકાર;
આંગણે નાચે ને ફરે ફૂદડીરે, પ્રમુદિત ગાવે નરને નાર. ૮
આશીર્વચન પઢે દ્વિજ વેદનાંરે, જોષી જન્મપત્રિકા–ઉચ્ચાર;
બન્દી ભાટ વખાણે વંશનેરે, પામે દાન યથા–અધિકાર. ૯
ભીતર ભાવભર્યા રસ ભોગવેરે, નિજજન અર્પિત–અંગીકાર;
નિત લીલાના નૌતમ ભેદથીરે, પ્રતિ પ્રતિ વરસ નવીન પ્રકાર. ૧૦
સેવકજન સરવે સન્તોષિયાંરે, પૂરણ પામી વિવિધ પ્રસાદ;
રજનીમુખ-સુખ શોભા શી કહુંરે; પ્રતિદિન ઉમંગી રહ્યો આહ્લાદ ૧૧
દીપકજ્યોત સહુદિશ ઝળહળેરે, મુકુર મંડલી મધ્ય પ્રકાશ;
વનિતાવૃન્દ મલી આવે સહુરે, દીપક ધરવા મન ઉલ્લાસ. ૧૨

મલી મંડલ ગાય વધામણાંરે, પટભૂષણ સજીયાં બહુ અંગ;
નિરખે નાથ પ્રફુલ્લિત પ્રેમથીરે, બેઠા સુન્દર અટા ઉમંગ. ૧૩
અત્તર-અરગજા ઝાલા પોહોંપનીરે, ભૂષણ વસન વિચિત્ર પ્રકાશ;
પાન આરોગે બીડી રસેભર્યારે,નિજજન-મન ચર્વિતની આશ.૧૪
દેશો પ્રગટ થઇ નિજ રૂપથીરે, રહેશો અવિચલ નિત્ય પ્રકાશ;
કહેશો જનમ દિવસની રાતમાંરે, શ્રીમુખવચન ધરી ઉલ્લાસ. ૧૫

શ્રીગોકુલેશજી—જુનાગઢવાળાનું પદ.

સાખી.

ગોવિન્દરાય ગૃહ પ્રકટ ભયે ગોકુલેશ સુખધામ,
પરમ દયાલ, કૃપાનિધિ નિજજન પૂરન કામ. ૧

વધાઇ રાગ-સારંગ.

શ્રીવ્રજવલ્લભવંશ પ્રતાપ ફલિત લીલારસભાવ લલિત
પ્રકટ ભયે શ્રીગોકુલેશ, ગોવિન્દ ગૃહ આઇ, ટેક.
પ્રકટ સબ શોભા અનુપ કોટિ મદન મોહન રૂપ,
કરૂણામય નાથ સદા, નિજ જનકે સુખદાઇ. ૧
ભક્તિ મુક્તિ દેત સબનકો, અપુને જીવ પર કૃપા કરત,
સબનકે તાપ હરત સદૈવ સુખરાશિ. ૨
દાસનકે પ્રભુ ગોકુલેશ દામોદરકી કરત સેવ
મદનમોહન પાસ ઠાડે શ્રીજૂનાગઢવાસી. ૩

પરિશિષ્ટ ૨.

જૂનાગઢમાં પોતાના મન્દિરમાં બિરાજતા સ્વરૂપોની વધાઇ.

શ્રીગોકુલેશજી–કૃત.

રાગ સારંગ.

ગાઉં શ્રીકૃષ્ણ મમ દેવ તીનકે ગુન,
પાઉં સદા મનમગ્નમયી.
[1]મદનમોહનકો મુરલીનાદ સૂન [2]સ્વામિન્યાદિક ધાઇ ગઇ. ૧.
[3]શ્રીદામોદર દેત સબનકો, ભક્તિ કૃપારસ આનન્દમયી;
[4]શ્રીગોવર્ધનનાથ ચરણ દ્વે, ધરે ચિત્ત તવ બુદ્ધિ દઇ. ૨.
[5]મથુરાધીશ પ્રભુ યુગલ ચરણસોં, નિજ દાસનકી શુદ્ધ ભુલઇ;
[6]હરિદાસ જબ [7]વિપ્રરૂપ હ્વે, દૈવી જીવનકો ભક્તિ દઇ. ૩.
[8]વિઠ્ઠલનાથ પ્રભુ હસ્તસોં લિખદિયો, દિગો દાન રસવૃષ્ટિ ભઇ;
[9]નિજાચાર્ય પાદુકારૂપસોં, દેત દરસ તબ મતિ વિજયી. ૪.
[10]શ્રીબાલકૃષ્ણ હૈયંગવ હસ્તહરિ, દષ્ટિ પર ગોપી ખીજઇ;
[11]નટવર નૃત્ય કરત આંગનમેં, ગ્વાલન સબનકોં તબ રીજઇ. ૫.

---

૧ શ્રીમદનમોહનજી. ૨ શ્રીસ્વામિનીજી. ૩ શ્રીદામોદરજી. ૪ શ્રીગોવર્ધનનાથજીનાં ચરણારવિન્દનાં બે મોજાં. ૫ શ્રીમથુરેશજીના ચરણારવિન્દનાં બે મોજાં. ૬ શ્રીગિરિરાજ, ૭ શ્રીશાલીગ્રામ. ૮ શ્રીગુસાંયજીના હસ્તાક્ષર. ૯ શ્રીમહાપ્રભુજીની પાદુકાજી. ૧૦ શ્રીબાલકૃષ્ણજી. ૧૧ શ્રીનટવરજી.

[12]ગ્વાલ બાલ ઢૂંઢત ગલિયનમેં, કાનકુંવરકો લે જુગઈ;
નુપૂરનાદ સુનત સબ આયે, ખેલન આયે છેલ સહી. ૬.
[13]શ્રીવ્રજવલ્લભ રૂપ ધર્યો જબ, તબ, તબ દૈવીકી અધિક છઇ;
નિજ દાસનકે કોટી મનોરથ, તત્ છીન હોત સબ સિદ્ધ સહી. ૭.

પરિશિષ્ટ ૩.

જામનગરવાલા ગોસ્વામી શ્રીવ્રજનાથજીની વધાઇ.

રાગ સારંગ.

નિજ જનકે ઉદ્ધારન કારન, પ્રકટે આનન્દકન્દ;
દૈવી સૃષ્ટિ જો કલિમેં આઇ, તીનકે કાટે ફન્દ. ૧.
પૂરન બ્રહ્મ પરમપુરુષોત્તમ, ગાવત વેદ–સુછન્દ;
ગોકુલ ગાયન ગોરક્ષાહિત, પ્રથમ ભયે નન્દનન્દ. ૨.
શ્રીવલ્લભકુલ વિમલ મધ્યમેં, મહારાણી કુખ અભંગ;
સો પુનિ શ્રી વ્રજનાથ કહાવે, ભજ નિજજનકે ચન્દ. ૩.
આશ્વિન વદિ પાંચમ શુભ મુહૂરત; શુભ નક્ષત્ર આનન્દ;
આદિત્ય રામ પ્રભુ પ્રગટ હોતહી, દૂર કિયે દુઃખ દ્વન્દ્વ. ૪.

રાગ સારંગ.

શ્રીવલ્લભ મધુરાકૃત મેરે, સદા વસો મન યહ જીવનધન.
સબદિનસો જૂ કહત હે ટેરે. ૧.

૧૨ શ્રીદામોદરજીની પીઠિકામાં ચાર ગ્વાલબાલ. ૧૩ શ્રીનાથજી.

મધુર વચન ઓર નયન મધુર યુગ,
મધુર ભ્રૌંહ અલકનકી પ્રાંત;
મધુર ભાલ અરુ તિલક મધુર અતિ.
મધુર નાસિકા કહિય ન જાત.

અધર મધુર રસરૂપ મધુર છબી,
મધુર મધુર દોઉ લલિત કપોલ;
શ્રવણ મધુર કુંડલકી ઝલકન,
મધુર મકર દોઉ કરત કલોલ.

મધુર કટાક્ષ કૃપા રસ પૂરન,
મધુર મનોહર બચન વિલાસ;
મધુર ઉગાર દેત દાસનકો,
મધુર બિરાજત મુખ મૃદુ હાસ. ૪.

મધુર કંઠ આભૂષન ભૂષિત,
મધુર ઉર:સ્થલ રૂપ સમાજ;
અતિ વિશાલ જાનુ અવલમ્બિત,
મધુર બાહુ પરિરમ્ભન કાજ.
મધુર ઉદર કટિ મધુર જાનુ યુગ,
મધુર ચરણગતિ સબ સુખ રાસ;
મધુર ચરણકી રેણુ નિરન્તર,
જન્મોજન્મ માગત હરિદાસ.

ઇતિ.